קלח: יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

מאי שנא מדרבא דאמר רבא אין חולצין אלא אם כן מבירין משום דחיישינן לבית דין טועין. פירוש אם היו חולצין אע"פ שלא הכירוס היו סבורין בית דין אחר שהכירוס בית דין ראשון על ידי אותה חליצה ולא גרסי' מאי שנא מדרבא אמר רב סחורה ואי גרס הוי כמו וכו' וממילתיה דרבא קפריך כפירוס רבינו (יבמות דף קו. ושם) בספרים ישנים אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא חולצין אע"פ שאין מכירין ואין חוששין לבית דין טועין כשיעדו בבית דין אחר שחלצה או שמיאנה שיתירוה ע"י חליצה ומיאון זה שידעו שבית דין הראשון לא הכירום ורבא דייה אמר אין חולצין אלא אם כן מכירין דחוששין לבית דין טועין כדפרישית ורש"י גרס בפרק חליצה (שם) איפכא בהיפוך דרב סחורה דחוששין לבית דין טועין ובהיפוך דרבא אין חוששין ופירש דקאי אלפיכך אין כותבין שאם כתבו לה עדיס גט שחלצה או מיאנה ולא כתבו ואשתמודעינהו דלאחוהי דמיגא הוא חוששין שמא חלצה גיטה לבית דין אחר וטעו ואיסברו שבית דין ראשון לא חלצו אלא אם כן הכירו לכך אין כותבין ואין להקשות דכי לא יכתבו נמי איחוס שמא יעידו בב"ד אחר וטעו והא אם יבאו עדיס עצמן יוכלו ב"ד שני לברר על ידם אם הכירום ב"ד הראשון ורבא אמר כו' לפיכך כותבין ואין חוששין לב"ד טועין פי' הואיל ואין חולצין אע"כ מכירין כותבין עדיס שרצו שחלצה (ד) אע"פ שאין מכירין ולא חוששין שמא טעו בית דין הראשון בהלכה ותלצו ואע"פ שלא הכירו וקשה דהשתא לא הוי ב"ד טועיס דרב סחורה ודרבא שוין בבית דין טועין דמילתיה דרב סחורה היינו ב"ד אחר ודרבא היינו ב"ד הראשון ועוד דלפי גירסת רש"י צריך למיגרס הכא מאי שנא מדרבא אמר רב סחורה דממילתיה דרב סחורה פריך ומיהו יש ספרים דגרסי הכי אבל אין נראה לר"י אלא כמה ספרים וכגירסת הספרים ישנים דמלות חליצה: והתניא

ידה על העליונה. וכגון (ה) שלא מחלה לו בכך: **לא אם כתב.** שבכתב: **ולא אם דחה.** שבכתב. אין מכורין בכלל בית (ב) דלאף על פי שכתב לו עומקא ורומא של בית דמשמים הן בפני עצמן ולא אהני עומקא ורומא אלא למקני עומקא ורומא כדאמרן בפרק המוכר את הבית דמסתמא לא קני תיניס עומקא ורומא: **ולריך למוכר ליקח לו דרך.** לבורו ולדומה שצריך לעצמו דמוכר בעין יפה מוכר ולא שייר לעצמו דרך: **שאין לריך.** דהא חון מאלו לא הוה לריך למימר למעוטי בור ודות דהא מסתמא לא קני להו לוקח אלא לטפויי לו שיור דרך לבור ודות עצמן נתכוין. ומיהו רבנן נמי מודו דכל לישנא יתירא לטפויי אתי היכא דאיכא מידי לטפויי כי הכא דהך כריימא והא דאמרן הא מני רבי עקיבא היא לאו דוקא דהוא הדין לרבנן אלא משום דאשכחן כרבי עקיבא בהדיא דדרים ליישנא יתירא מוקי לה כר' עקיבא: **בעדים כותבין.** מה שנומעין זכרון עדות שהיתה בפנינו שאמר פלוני שביב מרע שפלוני חייב לו מנה ומה שנמעונו כתבנו ותמתנו: **אע"פ שאין מכירין.** את הלוה או אם נתחייב לו כלום אם לאו: **לפיכך.** שנתנו חכמים רשות לעדים לכתוב מה שנמעו אף על פי שאין יודעין אם אמת אם שקר צריכין היתומים להביא ראיה לגבות מאותו פלוני דעדים הללו מה שנמעו מפי השביב מרע כתבו והם לא ידעו אם ממש בדבריו אם לאו: **וחכמים אומרים אין כותבין וכו'.** דחיישינן לבית דין טועין שילאו שכתבו העדים ויהו סבורים שהעדים לא כתבו לוותא שביב מרע עד שחקרו מחלה היטב וידעו שדבריו אמת כדאמר ריש לקיש בכתובות (דף יט.) אין העדים מוחמין על השטר אע"כ נעשה בגדול ואמר נמי עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד הלכך אין כותבין אלא אם כן מכירים שבדבריו אמת: **אינו לריך כו'.** שהרי לא כתבו אלא אם כן הכירו (ג) ואינו לריך להביא ראיה אחרת אלא דחיישי שמא טעו זה יתקיים בחותמיו: **ואף ר' מאיר.** מן הדין היה לו להודות לדברי חכמים ולומר כותבין משום דאין פנאי לשביב מרע לתבוע לוה אלא דחיישי שיהו סבורין שהעדים לא כתבו אלא אם כן הכירו ולא יצריכו ליורשין להביא ראיה: **הלכתא אין חוששין לבית דין טועין.** אלא כותבין אע"פ שאין מכירין כרב נחמן אליבא דרבנן: ה"ג **מאי שנא מדרבא דאמר רבא אין חולצין כו'.** וא"ג דאמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא דאיהו חולצין וממאנין אע"פ שאין מכירין קאמרי בפרק חליצה (יבמות קו.) אבל רבא דדייה אמר אין חולצין כו'. ואי גרס להו הכי גרס ומאי שנא מדרבא דאמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא חולצין כו' ורבא דדייה אמר אין חולצין כו' ואדרבא קאי גמרא ופריך מ"ש האי דבספרינן הלכתא אין חוששין מדרבא דס"ל חוששין: **אין חולצין אא"כ מכירין.** יבם ויבמה שבאו לפניהן לחלוץ ואין אנו יודעין שהוא יבמה אין מזקקין להם כ"ד לחלוץ כדמפרשי טעמא לקמן דחיישינן לב"ד טועין שאם תבא לינשא לב"ד אחר ע"י חליצת ב"ד ראשון שחלצו לה בלא הכרה יתירוה ב"ד שני לפי שיהו טועין לומר לא חלצו לה בית דין ראשון אע"כ הכירו שזה יבמה ולא ידעו הלכה זו שחולצין אע"פ שאין מכירין הלכך תקנו דאין חולצין אע"כ מכירין וכה"ג איכא למימר נמי אין ממאנין אין בית דין מזקקין למיאון עד שיכירו שניהם מהאי טעמא גופיה: **לפיכך.** כיון שאין חולצין אלא אם כן מכירין כותבין עדיס גט של חליצה ומיאון להתירה אע"פ שאין מכירין דהא ודאי כ"ד הכירו כשחלצו ומיאנו והלכך אם כתבו לה עדיס ראינו שחלצה ומיאנה מפלוני אפילו לא כתבו בו ואשתמודעינהו ניסת בעדות זו: **מאי טעמא.** אין חולצין אלא אם כן מכירין לאו משום דחוששין לבית דין כדפרישית שאם אתה אומר חולצין בלא מכירין יטעו בית דין שני להשיאה בלא בדיקה שיהו סבורין לא חלצו אלא אם כן הכירו שטועין בהלכה זו (וסבורין חולצין אע"פ שאין מכירין) ולעל נמי איחוס לבית דין טועין ולימא אין כותבין כרבי תמיר: ומשני **כי דינא כתר כי התם** ודאי חיישינן לב"ד טועין שיטעו ב"ד שני לומר כי יפה הכירו ב"ד ראשון כשחלצו לה דייקי דכיון לא חלצו לה דייקי ומיאונין נג' כדתנן בסנהדרין (דף כ.) קמו ב"ד במילתא ושפיר עבוד חליצה ומיאונין: **כי דינא כתר עדיס דייקי.** כגון הכא גבי לוותא שביב מרע לא יטעו ב"ד לומר לא כתבו עדיס אלא אם כן הכירו אלא ידקדקו אחרי העדיס אם הכירו בדבר אם לאו. והלכתא אין חוששין לב"ד טועין כדפסיק רב דימי: **מתני' האב תולש ומאכיל.** אהכותב נכסיו לבנו לאחר מותו [ועל קלי.] קאי דאקני ליה גופא מהיום ופירי לאחר מיתה והלכך מאכיל האב בחייו פירות שאלא לכל מי שירצה אבל מה שהניח מחובר לקרקע בשעת מיתתו אע"פ שעומד לתלוש הרי הוא של בנו מקבל מתנה. ודוקא בנו אבל הכותב נכסיו לאחר אפי' מה שהניח מחובר לקרקע בשעת מיתתו הרי הן של יורשים שדעתו של אדם קרובה אצל בנו יותר מאחר והכי מוכח בגמרא [קנט.]: **הרי הוא של יורשין.** ולא למקבל מתנה לבדו: **גמ'** ומקשינן **תלוש אין.** מה שהניח תלוש הרי הן של יורשין אבל המחובר הרי הוא של מקבל מתנה דכגופה של קרקע דמי ואקנייה ליהליה לאחר מיתה:

ה"ג

והכא נמי לרב דימי ליחוש לב"ד טועין. ומשני רב דימי בי דינא בתר בית דינא לא דייקי. הללו ב"ד שני לא יקדקדו על ב"ד ראשון אלא סבורין הן שלא חלצו אא"כ הכירו וסומכין הללו עליהן וכותבין [והלכך] אין חולצין אא"כ מכירין כדי שלא יטעו ב"ד שני אבל להיכא דאמר שביב מרע לי מנה אצל שלוני העדיס כותבין אע"פ שאין מכירין דאין חוששין לב"ד טועין דבתר כל עדיס מדקדקי ב"ד עליהם אי ידעי גוף החוב אי לא ולא יצאו האי אמר מנה בלא ראיה במדה ריחחייבוהו ליתן בלא ראיה אחרת והיינו שלא כדין ומשום הכי אמרינן אין כותבין אא"כ יודעין החוב. ורבנן לא חיישי דלעיני ב"ד בהכי הלכך אין חוששין לב"ד טועין אלא כותבין אע"פ שאין מכירין וב"ד ידקדקו בדבר ולא יחייבו לו ליתן בלא שטר ראיה אחרת: ומאי שנא. מילתא דרב דימי מהדיא דדבא: דאמר רבא אין חולצים. ב"ד ליבם אלא (א"כ) אין כותבין אלא אם כן מכירין ותכ"ש. והיינו איסבא מלישנא קמא: ואף ר' מאיר לא אמר. דאין כותבין אא"כ מכירין אלא משום דחוששין לב"ד טועין. דשמא יבואו היורשין כתב עדות הצוואה לפני ב"ד ולא ידקדקו ב"ד אם עדים הללו שחתומים על אותה צוואה בלבד חתמו או משום שהיו יודעין באמת שפלוני היה חייב לו יטעו ב"ד ויאמרו ודאי לא היו ותחמין אא"כ היו יודעין שהוא חייב לו והם לא ידעו אלא עדות הצואה בלבד אין כותבין אלא אם כן יודעין אחרת אין כותבין אע"פ שאין מכירין וב"ד ידקדקו בדבר ולא יחייבו לו ליתן בלא ראיה אחרת. ומאי שנא. מילתא דרב דימי מהדיא דדבא: דאמר רבא אין חולצים. ב"ד ליבם אלא (א"כ)

עין משפט נר מצוה

קסח א מיי' פ"ח מהל' זכיה ומתנה הל"י"ב סמג עשין פב וטוש"ע חו"מ סי' רנג סעיף ח:
קסט ב טוש"ע חו"מ סי' רנה סעיף ח:
קע ג מיי' פ"ו מהל' עדות הל"ד טוש"ע חו"מ סי' מו ס"מ:
קעא ד מיי' פ"ד מהל' יבום וחלוצה הל' כט סמג עשין נח טוש"ע אה"ע סי' קסט סעיף יט:
קעב ה מיי' פ"ח מהל' נחלות הל' י סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קנה סעיף ח:
קעג ו מיי' פ"ב מהל' יבום וחלוצה הל' כט סמג עשין נב טוש"ע אה"ע סי' קסט סעי' ט ופי' מהר חלוצה סעיף לה בהגה"ה:
קעד ז מיי' פ"ח מהל' נחלות הלכה י סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קנה ס"ח:
קעה ח מיי' פ"ו מהל' עדות הלכה ה:
קעו ט מיי' פ"ב מהל' זכיה ומתנה הל"ג סמג עשין כפ טוש"ע חו"מ סי' רנו סעיף ב:

הגהות הב"ח

(א) רש"ב ד"ה ידה וכו' אלא מחלה. נ"ב כלומר לאחוהי היכא דעבלה שאף בין הכנים יפתקה דמחלה לו מחומת כבר כדלעיל נדף קלב: (ב) ד"ה ולא אם הדות וכו' ואע"פ. (ג) ד"ה אינו לריך וכו' אא"כ הכירו והלכך אינו צריך: (ד) תוס' ד"ה מאי שנא וכו' שאלו אחלה גט חליצה אע"פ שאין מכירין:

רבינו גרשום

ודלמא בראוי לו בחיבו קאמר ליה. והכי נמי בראוי לה בכתובתה והכי נמי בראוי לו בבכורתו ואמאי נוטלן ונוטל את חבור: דתנן המוכר את השדה סתם לא מכר לו את הבור ולא את הדות שבתוכה אע"פ שכתב לו עומקא ורומא לצרוך ליקח לו מן הקונה דרך לילך לבור ולדות. שכשמכר לו את השדה לא שייר לעצמו שום דרך בשדה דמוכר בעין יפה מוכר דברי ר' עקיבא: וחכמים אומרים אינו צריך ליקח לו דרך. דמוכר בעין רעה מוכר: ומודה ר"ע בזמן שאמר לו. הרינו מוכר לך עומקא ורומא חרץ מאלו בור ודות שאין צריך ליקח לו דרך. דאפילו לא אמר חרץ מאלו לא היו מכורין בור ודות. וכיון דאמר חרץ מאלו לשפוי מלתא אתא. דשייר לו דרך בורו. אלמא כל לישנא תניא לשפוי מלתא קאתי: העדים. ששמעו הצואה: כותבין בלשון עדות. שכך צוה פלוני: אע"פ שאין מכירין. נוף המעשה אם אותו פלוני חייב לו מנה או לא: לפיכך. הואיל ויכולין לכתוב אע"פ שאין מכירין עיקר הדבר לפיכך כשבא חיבו מנה מאותו פלוני. צריך להביא ראיה עדים שחייב לאביו שאלו עדים אינה ראיה שאין מעידין אלא על מה ששמעו מפי שביב מרע: אינו צריך להביא ראיה. אחרת לפי שלא היו כותבין אלא אם היו מכירין שהוא חייב לו לפיכך אין צריך להביא ראיה אחרת אלא הן: אמר רב נחמן אמר לי הונא ר' מאיר אומר אין כותבין אלא אם כן מכירין ותכ"ש מכירין אלא משום דחוששין לב"ד טועין. דשמא יבואו היורשין כתב עדות הצואה לפני ב"ד ולא ידקדקו ב"ד אם עדים הללו שחתומים על אותה צואה בלבד חתמו או משום שהיו יודעין באמת שפלוני היה חייב לו יטעו ב"ד ויאמרו ודאי לא היו חוחמין אא"כ היו יודעין שהוא חייב לו והם לא ידעו אלא עדות הצואה בלבד ריחחייבוהו ליתן בלא ראיה אחרת והיינו שלא כדין ומשום הכי אמרינן אין כותבין אא"כ יודעין החוב. ורבנן לא חיישי דלעיני ב"ד בהכי הלכך אין חוששין לב"ד טועין אלא כותבין אע"פ שאין מכירין וב"ד ידקדקו בדבר ולא יחייבו לו ליתן בלא שטר ראיה אחרת: ומאי שנא. מילתא דרב דימי מהדיא דדבא: דאמר רבא אין חולצים. ב"ד ליבם אלא (א"כ)

מסורת הש"ס

ה) רלמה. יבמ"ק, ב) כתובות פ"ב, ג) לעיל מג: סה. ערכין יט. [מיר ז:], ד) [לקמן קמד. יבמות קו. כתובות מח. סנהדרין נ.], ה) יבמות קו., ו) [מלשון תוספות ד"ה מ"ס מדרבא וכו' אלא"כ מכירין משום החיישינן לב"ד טועין ולא הטעוקי מ"ס לאו נראה יפה ד"ל והדין עמהם מתוחר לתמיין].

מוסף רש"י

ולא את הבור ולא את הדות. המוכר את הבית לא מכר את הבור שבה אף לא את הדות. כור בתמיה כלא נתן לבלים, ודות כנגון (שבת יט:) דגם לא הבור ולא הדות אינו בכלל בית (לעיל יב. אף על פי שכתב לו עומקא ורומא. דעומקא ורומא כמסמא לא קני תיניס עומקא ורומא למקני עומקא ורומא כדאמרינן חלוק מן הבית שאינו עמי אלא לסאוב ממנו מיס (לעיל מז:) אלא אתי לרבוי אלא עליות ומעקה וקרקעות הבית. שאם לפה מוכר לחפור תחת הבית ליקח מעכב עליו (לעיל מא.) רצריך. מוכר, ליקח לו לאותו בור ודות, שהרי כל הקרקע מכר לו ולא שייר בה כלום. דבבירא ליה מוכר בעין יפה מוכר (שבת יט.) וכ"א אין צריך ליקח לו דרך. דמוכר בעין רעה מוכר ולרבן שייר לו (שם ובב"מ לעיל מז.) דלמאן דאמר כסם שבייר את הבור ואת הדות לעצמו כך שייר לו דרך (שבת יט.) בזמן שאמר לו. מוכר לוקח בית אני מוכר לך חרוץ מאלו. בור ודות, שאינו צריך ליקח לו דרך. בין אלא לרך לפרוכי, דהא מסתמא נמי אין בור ודות בכלל בית ופירה ודאי לעפרי מילתא קאמר ולהודיעי שמשייר לעצמו (שבת יט.) ולרבנן לא אתי לעפרי מלא דבלאי הכי שייר לעצמו דרך ולריכה אין מוכר לוקח כל הבית מכרת לי אלא עבכת דרך, שאין כל מוכרין בקרקעין בדרין יהלכך פירס כל כך (לעיל מז.) לפיכך. הואיל ואין חולצין אא"כ מכירין, כותבין גט חליצה. עדים שראו שאלצה יכולין לכתוב לה ואע"פ שאין מכירין אלא לה מפי שאינו יכמה (יבמות קו.).

רבינו גרשום (המשך)

מכירין שזו יבמתו של זה. ומכירין נמי שזו ממאנת היא ארוסה של זה שממאנת בו לפיכך הואיל ואמרן דאין חולצין ולא ממאנין אא"כ מכירין אם לא כתבו אותו ב"ד שחלצו (בפגיתם) גט חליצה או גט מיאון שלא הספיקו. ובאו עדים שהיו באותה חליצה לפני ב"ד אחר ואמרו ב"ד לא הספיקו לכתוב גט חליצה כתבו לה אתם גט חליצה או גט מיאון כותבין לה זה ב"ד שני גט חליצה ומיאון אף ע"פ שאין מכירין היכם. מאי טעמא. אין חולצין ב"ד ראשון אא"כ מכירין לאי משום דחיישינן לב"ד טועין. דאיכא למיחש דאי לא היו מכירין ב"ד ראשון סברי הללו ב"ד שני שלעולם לא היו נזקקין לחלוץ להם ב"ד אי לאו דמכירין אותן ויטעו בכך והיו כותבין גט חליצה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com